

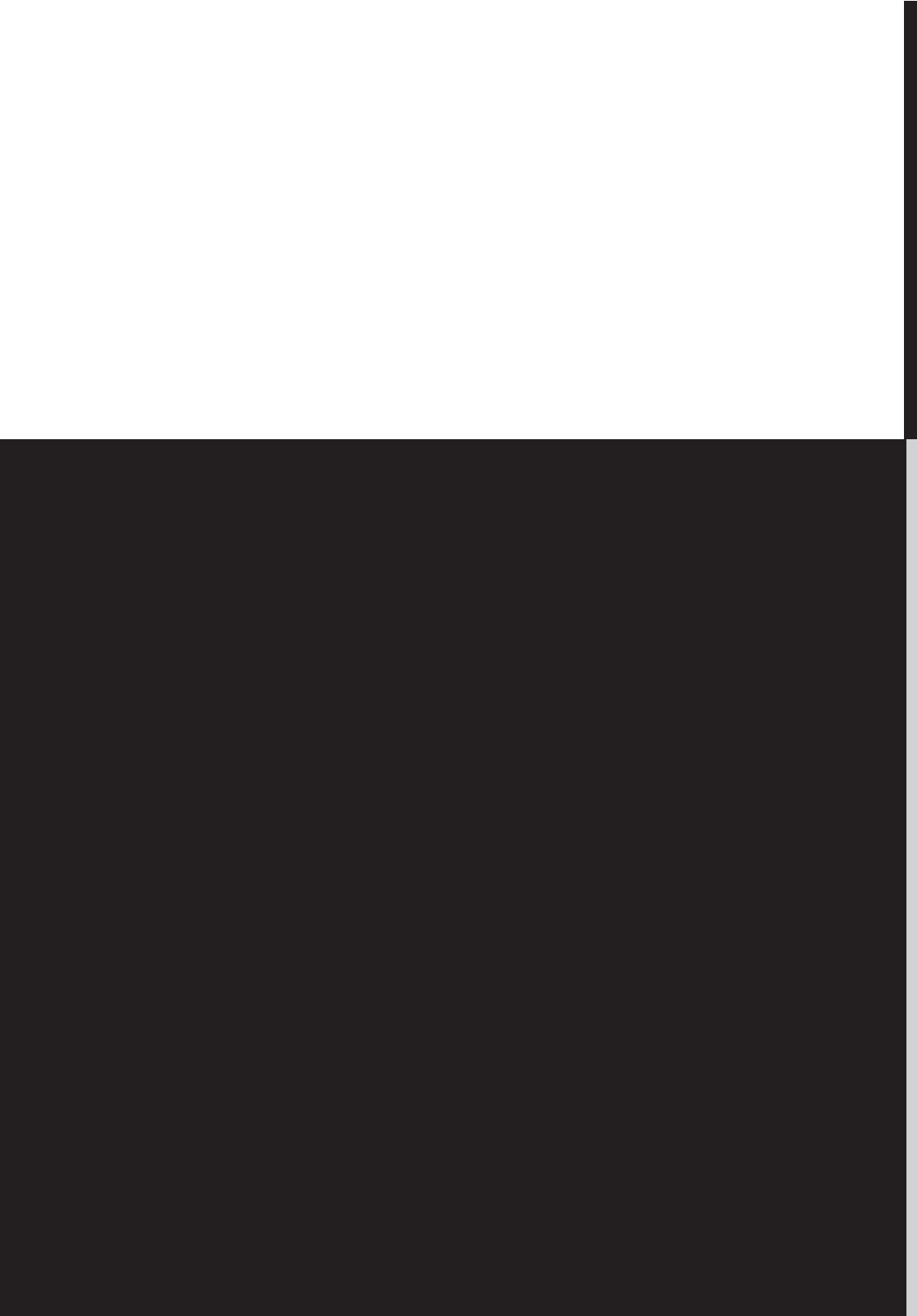

เครือข่ายสังคมออนไลน์กับการเปิดพื้นที่ รูปแบบใหม่ให้กับการเคลื่อนไหวของกลุ่ม LGBT ในอินโดนีเซีย¹

Online Social Networks and the Opening of
New Areas of LGBT Movements in Indonesia

กัลยาณี เกตุแก้ว
Kanlayanee Ketkeaw

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง
“เครือข่ายสังคมออนไลน์: พื้นที่สาธารณะและการเคลื่อนไหวของกลุ่ม LGBT
ในสังคมอินโดนีเซีย” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ พ.ศ. 2557

เครือข่ายสังคมออนไลน์กับการเปิดพื้นที่ รูปแบบใหม่ให้กับ การเคลื่อนไหว ของกลุ่ม LGBT ในอินโดนีเซีย

บทคัดย่อ

การศึกษาเครือข่ายสังคมออนไลน์² กับการเปิดพื้นที่รูปแบบใหม่ให้กับ การเคลื่อนไหวของกลุ่ม LGBT ในอินโดนีเซีย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การเคลื่อนไหวของกลุ่ม LGBT บนพื้นที่เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่จะนำไปสู่การเรียกร้องสิทธิ การเปิดเผยตัวตน หรือการยอมรับในพื้นที่สาธารณะจากสังคมอินโดนีเซีย ผลการศึกษาพบว่า การเคลื่อนไหวของกลุ่ม LGBT บนพื้นที่เครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นพื้นที่รูปแบบใหม่ที่สร้างความเข้าใจ การยอมรับตนเอง การแบ่งปันข้อมูล การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรีได้เพียงเฉพาะกลุ่มที่ใช้

² ในบทความชิ้นนี้จะใช้คำว่า เครือข่ายสังคมออนไลน์ ที่หมายถึงเครือข่าย facebook เท่านั้น

เฟซบุ๊กแบบปิด (close group) ทำให้ยังไม่สามารถเป็นพื้นที่สาธารณะในฐานะเครื่องมือสำหรับการต่อสู้ทางการเมือง หรือการต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ได้อย่างแท้จริงตามทัศนะของฮาเบอร์มาส เพราะข้อจำกัดของกลุ่ม LGBT เรื่องเวลา พื้นที่ ฐานะทางสังคม การไม่กล้าเผชิญหน้าหรือยอมรับตัวตนต่อคนรอบข้าง ด้วยพื้นฐานครอบครัวที่แตกต่างกันของแต่ละคนและการได้รับการอบรมสั่งสอนหรือปลูกฝังในทางที่ไม่ดีต่อการเป็นคนรักเพศเดียวกัน ทำให้จำนวนผู้ที่ออกมาทำกิจกรรมเพื่อการเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิบนพื้นที่สาธารณะทั่วไปมีจำนวนน้อยกว่าคนที่เคลื่อนไหวและร่วมแสดงความคิดเห็นต่างๆ อย่างกระตือรือร้นในพื้นที่เครือข่ายสังคมออนไลน์

คำสำคัญ: เครือข่ายสังคมออนไลน์, พื้นที่สาธารณะ

Abstract

This research aimed to analytically study the movements of LGBT groups on online social networks that eventually lead to the demand for rights, self-disclosure or social acceptance in Indonesian society. The findings reveal that the movements of LGTB groups on online social networks represent new space that builds up understanding, self-acceptance, information sharing and free speech only among those who are members of the closed group feature of Facebook. Therefore, social networks cannot be genuine public space as a channel for political ideology battle or demand for rights as defined by Habermas due to the

limitations in terms of time, space, social status, fear of confrontation with others, self-acceptance, differences in the family backgrounds and upbringing that is geared towards gender bias. As a result, there are a smaller number of people being active in demanding rights on general public spaces than those enthusiastically offering their opinions on online social networks.

Keywords: Online social network, Public sphere

บทนำ

เครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นเว็บไซต์ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของคนในสังคมสมัยใหม่ เป็นการติดต่อสื่อสารรูปแบบใหม่ที่ผู้ใช้งานสามารถสื่อสารตอบโต้กันได้อย่างรวดเร็ว ด้วยความนิยมเครือข่ายสังคมออนไลน์ทำให้กลายเป็นพื้นที่แสดงความคิดเห็นทางการเมือง หรือความคิดเห็นในประเด็นข่าวสำคัญๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ดังเช่นการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์บนเครือข่ายเฟซบุ๊ก (Facebook) ด้วยการทำรูปโปรไฟล์ (Profile) ให้มีพื้นหลังเป็นสีรุ้งเพื่อร่วมเฉลิมฉลองชัยชนะในการต่อสู้ของกลุ่ม LGBT เมื่อประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา นายบารัค โอบามา (Barak Obama) ได้ให้การสนับสนุนกลุ่ม LGBT และศาลสูงของอเมริกาได้ลงมติให้คนที่เป็ LGBT มีสิทธิการเป็นพลเมืองเท่าเทียมกับทุกคนในสังคม สามารถแต่งงานกันได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายในทุกิรัฐทั่วประเทศ เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน ปี 2015 ที่ผ่านมา (Vogue & Diamond, CNN, 2015)

การยอมรับกลุ่ม LGBT ในทางกฎหมายของสหรัฐอเมริกาครั้งนี้ ทำให้กระแสของการเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิเพื่อความเท่าเทียมกันของกลุ่ม LGBT เป็นประเด็นที่กล่าวถึงอย่างกว้างขวางในสังคมผ่านสื่อต่าง ๆ อีกครั้ง หลังจากที่แต่ละประเทศได้มีการรวมกลุ่มและมีการต่อสู้เคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิความเท่าเทียมกันมาอย่างยาวนานตั้งแต่ทศวรรษ 1970 จนกระทั่งในสังคมปัจจุบันหลายประเทศอาทิเนเธอร์แลนด์ อังกฤษ นิวซีแลนด์ ฯลฯ ยอมรับสถานะของกลุ่ม LGBT เป็นพลเมืองตามกฎหมายแล้ว ในทางตรงกันข้ามทำให้อีกหลายประเทศที่ไม่ยอมรับกลุ่ม LGBT มีกฎหมายลงโทษที่ชัดเจนมากขึ้นสำหรับประเทศอินโดนีเซียที่มีประชากรนับถือศาสนาอิสลามมากที่สุดในโลก แม้ว่าไม่มีบทลงโทษทางกฎหมายต่อ LGBT ก็ไม่มีการยอมรับในสังคม ยังคงถูกเลือกปฏิบัติ และไม่สามารถแสดงตัวตนต่อคนในสังคมได้อย่างชัดเจน ทำให้การเลือกใช้พื้นที่เครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นอีกทางเลือกในการรวมกลุ่ม การแสดงตัวตน การสร้างความเข้าใจ การทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อสามารถเผชิญกับแรงกดดันจากครอบครัว คนใกล้ชิดและสังคมได้ก่อนที่จะนำไปสู่การเรียกร้องสิทธิและความเท่าเทียมกัน ในสังคม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการเคลื่อนไหวของกลุ่ม LGBT บนพื้นที่เครือข่ายสังคมออนไลน์
2. เพื่อวิเคราะห์การเคลื่อนไหวของกลุ่ม LGBT บนพื้นที่เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่จะนำไปสู่การเรียกร้องสิทธิ การเปิดเผยตัวตน หรือการยอมรับในพื้นที่สาธารณะจากสังคมอินโดนีเซีย

กรอบแนวคิด

ในการศึกษาคั้งนี้การใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ในฐานะของการเปิดพื้นที่รูปแบบใหม่ให้แก่การเคลื่อนไหวของกลุ่ม LGBT ซึ่งจะใช้มุมมองจากแนวคิดเรื่องพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) เพื่อที่จะตอบคำถามว่าพื้นที่เครือข่ายสังคมออนไลน์สามารถเป็นพื้นที่สาธารณะรูปแบบใหม่ให้กลุ่ม LGBT มีความรู้สึกเป็นส่วนรวม (sense of public) และการให้ความหมายในฐานะของการเป็นพลเมือง (citizen) ตามทัศนะของเจอเก็น ฮาเบอร์มาส (Jurgen Habermas)

สำหรับฮาเบอร์มาส (Habermas) นิยามของพื้นที่สาธารณะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ “ความรู้สึกเป็นส่วนรวม” (sense of public) พื้นที่เช่นนี้มีความสำคัญมากสำหรับสังคมประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่บุคคลที่เข้าไปจะมีสถานะเป็นผู้กระทำการ (actor) ที่มีส่วนร่วมอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน ผ่านกระบวนการสื่อสารแบบอภิปรายโต้แย้ง เพื่อตัดสินใจหาคำตอบที่ดีที่สุด ในงานศึกษาของฮาเบอร์มาสเรื่อง The Structural Transformation of the Public Sphere ฮาเบอร์มาสได้กล่าวถึงพื้นที่สาธารณะในแต่ละยุคสมัยไว้ โดยเริ่มตั้งแต่มุขมณฑลสังคมศักดินา ผู้ที่เข้าถึงพื้นที่สาธารณะทางการเมืองมีเพียงสถาบันกษัตริย์ ขุนนางชั้นสูงและพระเท่านั้น นั่นคือมีสิทธิในการครอบครองที่ดิน ใช้พื้นที่พระราชวัง โบสถ์ ในการออกว่าราชการ ออกกฎหมายหรือประกอบพิธีกรรม พื้นที่สาธารณะทำหน้าที่ผูกขาดความรู้และอำนาจ ปิดกั้นการมีส่วนร่วมของคนหมู่มาก เพื่อรักษาอภิสิทธิ์ในอำนาจของผู้มีอำนาจไว้

ในปลายศตวรรษที่ 17 การพัฒนาและเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจทำให้มีกลุ่มคนที่ได้รับการศึกษา มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีก่อให้เกิดกลุ่มชนชั้นกลาง คือ กลุ่มพ่อค้า ช่างฝีมือ ปัญญาชน ได้สร้าง

พื้นที่สาธารณะแบบใหม่ขึ้น โดยใช้พื้นที่ร้านค้ากาแฟ ห้องรับแขก เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็น พบปะพูดคุย วิพากษ์วิจารณ์ ประเด็นสาธารณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทางการเมืองและกฎหมายที่ได้รับผลกระทบร่วมกันจากอำนาจของรัฐ มีการถกเถียงกันโดยใช้ “ความมีเหตุมีผล” (Rationalization) และอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคเท่าเทียม โดยมีหนังสือพิมพ์เป็นศูนย์กลาง ในการรับข้อมูลข่าวสารและนำมาเป็นประเด็นในการถกเถียงกัน เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งฮาเบอร์มัสกล่าวว่า ความสำเร็จของการใช้พื้นที่สาธารณะเป็นเครื่องมือสำคัญในการโค่นล้มสังคมศักดินาในหลายประเทศ เช่น ฝรั่งเศส อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ฯลฯ (กาญจนา แก้วเทพ, 2553, 112 - 113) ภายหลังจากชนชั้นกลางได้มีอำนาจในรัฐ พื้นที่สาธารณะได้เปลี่ยนแปลงไป จากที่เคยมีบทบาททางการเมืองก็กลายเป็น เขตปลอดการเมืองเป็นที่ของการพักผ่อนสำหรับคนในเมือง เช่น สวนสาธารณะ ศูนย์การค้า (กาญจนา แก้วเทพ และ สมสุข หินวิมาน, 2553, 376 - 380)

บทบาทของสื่อที่มีต่อพื้นที่สาธารณะได้แปรเปลี่ยนไปเช่นกัน ภายหลังจากที่สื่อประเภทหนังสือพิมพ์ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจที่ต้องตีพิมพ์เรื่องราวที่ได้รับความสนใจและไม่ค่อยยุ่งเกี่ยวกับเรื่องการเมือง จึงทำให้บทบาทในการเป็นพื้นที่สาธารณะลดน้อยลง เมื่อสื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างวิทยุ โทรทัศน์เข้ามา ก็กลายเป็นพื้นที่ที่สามารถทำให้คนมีความรู้สึกร่วมกันได้แต่มีเพียงบางรายการที่ให้ผู้ฟังหรือผู้ชม มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ในกิจกรรมของรายการ เช่น การโทรศัพท์ การเขียนจดหมายเข้ามาในรายการ ทั้งเรื่องการเมือง เรื่องที่เป็นเหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคมขณะนั้น และเมื่อมีการพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตให้มีความก้าวหน้ามากขึ้นจนสามารถที่จะพูด

คุยสื่อสารแบบเผชิญหน้ากันได้หรือเป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสารและรับสาร สามารถติดต่อสื่อสาร ตอบโต้กันได้ทันทีผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตก็สามารถที่จะทำหน้าที่เป็นพื้นที่สาธารณะรูปแบบใหม่ได้ (กาญจนา แก้วเทพ, 2553, 122-126)

แม้ว่าพื้นที่สาธารณะจะเป็นพื้นที่ที่บรรดาชนชั้นกลางหรือปัญญาชนใช้เป็นพื้นที่ในการร่วมแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากรัฐ เป็นพื้นที่ในการต่อสู้ทางการเมือง แต่เมื่อบริบทของสังคมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้พื้นที่สาธารณะถูกนำไปใช้เพื่อการต่อสู้เรื่องอื่น ๆ เช่น การต่อสู้เรื่องสิ่งแวดล้อม อัตลักษณ์ ที่ต้องการให้ได้รับความเท่าเทียมกันในสังคม ในขณะที่สื่อกระแสหลักทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ กลายเป็นสื่อที่สร้างขึ้นเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจและถูกครอบงำโดยรัฐบาล ทำให้บทบาทของสื่อใหม่หรืออินเทอร์เน็ตกลายเป็นสื่อใหม่ที่จะทำหน้าที่เป็นพื้นที่สาธารณะใหม่ให้แก่คนในสังคมสมัยใหม่ ดังเช่นในงานของ Alan McKee (2005) อธิบายว่า พื้นที่สาธารณะมีความสัมพันธ์กับความหลากหลายทางวัฒนธรรม และที่สำคัญคือพื้นที่สาธารณะเป็นพื้นที่ที่ทุกคนสามารถใช้ประโยชน์ได้และเป็นพื้นที่ที่สามารถแสดงความคิดเห็นหรือนำเสนอความต้องการร่วมกันของส่วนรวม โดยเฉพาะสื่อที่ทำหน้าที่เป็นพื้นที่สาธารณะที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ ซึ่งในงานของ McKee ได้กล่าวถึงสื่อนิตยสารและหนังสือพิมพ์ที่กลุ่มชายรักชายในออสเตรเลีย อังกฤษ และอเมริกา ว่าเป็นพื้นที่สื่อที่สามารถเชื่อมโยงคนและก่อให้เกิดอัตลักษณ์ร่วมกันจนกลายเป็นการเคลื่อนไหวและเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ นอกจากนี้ยังกล่าวถึงการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีการเคลื่อนไหวทางการเมือง โดยกล่าวถึงสื่ออินเทอร์เน็ตว่าเป็นสื่อที่สามารถทำหน้าที่เป็นพื้นที่สาธารณะในสังคมประชาธิปไตยในปัจจุบัน

เพราะเป็นเทคโนโลยีที่ผู้คนสามารถเข้าถึงได้ง่ายสามารถสื่อสารกันโดยใช้เหตุผล

ผลการวิจัย

การศึกษาเครือข่ายสังคมออนไลน์กับการเปิดพื้นที่รูปแบบใหม่ให้กับ การเคลื่อนไหวของกลุ่ม LGBT ในสังคมออนไลน์ มีประเด็นสำคัญที่จะศึกษา คือ การเคลื่อนไหวของกลุ่ม LGBT ก่อนการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ และการเคลื่อนไหวของกลุ่ม LGBT ในพื้นที่เครือข่ายสังคมออนไลน์ มีรายละเอียดดังนี้

1. การเคลื่อนไหวของกลุ่ม LGBT ก่อนการเข้ามาของสื่อออนไลน์

สภาพสังคมอินโดนีเซียมีความหลากหลาย ทำให้ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรม ความเชื่อดั้งเดิมในแต่ละพื้นที่แตกต่างกัน ไม่เว้นแม้แต่เรื่องเพศ เพราะความเชื่อแต่ละยุคสมัยทำให้ความหมายเรื่องเพศเปลี่ยนแปลงไป ความเชื่อและพิธีกรรมแบบดั้งเดิมในบางพื้นที่ทำให้สถานะของคนที่เป็นตัวแทนทางพิธีกรรมมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากผู้ชายและผู้หญิง สามารถเป็นทั้งผู้ชายและผู้หญิงในคนเดียวกัน มีการให้ความหมายว่าเป็นสิ่งที่เหนือธรรมชาติเพราะเขาเป็นตัวแทนของเทพที่สามารถติดต่อสื่อสารกับเทวดาได้ ลักษณะที่เขาแสดงออกจึงไม่ถือเป็นเรื่องที่ผิดปกติหรือผิดปกติ เช่น ในความเชื่อของชาวบูกิส (Bugis) โบราณที่อาศัยอยู่บนเกาะสุลาเวสี (Sulawesi) ปรากฏเรื่องราวของคนที่เรียกว่า บิสสุ (Bissu) ทำหน้าที่เป็นทั้งพระ หมอผีที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของความศักดิ์สิทธิ์ที่เชื่อมโยงระหว่างมนุษย์กับเทวดาผ่านการทำพิธีกรรมสำคัญของพระมหากษัตริย์ และมีความสำคัญ

ในพิธีเกิดและการแต่งงานตามพิธีดั้งเดิมของชาวยูเกิส คนที่เป็นบิสexual ไม่สามารถเป็นได้ทุกคนเพราะคนที่จะได้เป็นนั้นจะถูกเลือกโดยสิ่งที่เป็นเหนือธรรมชาติ (Pelras, 1996, 83)

การให้ความหมายเรื่องเพศที่ได้รับอิทธิพลจากศาสนาเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คนทั่วไปในสังคมมีความเกลียด ความกลัวต่อคนรักเพศเดียวกันและคนข้ามเพศ เพราะในคำสอนของศาสนาอิสลาม กล่าวชัดเจนว่า ไม่ยอมรับสถานะของคนรักเพศเดียวกัน ดังเช่นที่ปรากฏในอัลกุรอานว่า

“ในขณะที่เดียวกันลูธได้กล่าวแก่พวกเขาว่า แท้จริงเขาได้ปฏิบัติเลวทราม คำซ้ำ ก่อนที่จะถูกปฏิบัติโดยใครคนหนึ่งจากประชาคมก่อนเขา อะไรเป็นสิ่งที่แท้จริง การปฏิบัติของรักร่วมเพศที่พบปะตามสถานที่ต่าง ๆ นั้นหรือ? ถ้าคำตอบของเขาไม่มีคำตอบอื่นที่กล่าวว่า เข้ามาหาฉันสิ การทรมานจากอัลลอฮ์ ถ้าหากว่ารักร่วมเพศนั้นมันเลวทรามอย่างแท้จริง”
(อัล-อันกาบุต 28-29)

“Ketika Luth berkata kepada kaumnya:
“Sesungguhnya kamu benar-benar mengerjakan perbuatan yang amat keji yang belum pernah dikerjakan oleh seorangpun dari umat-umat sebelum kamu Apakah sesungguhnya kamu patut mendatangi laki-laki (homosex), menyamun dan mengerjakan kemungkaran di tempat-tempat pertemuanmu? Maka jawaban kaumnya tidak lain hanya mengatakan:

“Datangkanlah kepada kami azab Allah, jika kamu termasuk orang-orang yang benar.”

[Al ‘Ankabuut 28-29]

จากข้อความในอัลกุรอาน (Al-Quran) ตามบทบัญญัติศาสนาอิสลามเกี่ยวกับคนรักเพศเดียวกันถือว่าเป็นบาปใหญ่กว่าการร่วมประเวณีระหว่างเพศชายกับเพศหญิงที่ไม่ได้แต่งงานกัน และในอายัตอัลกุรอาน อัลลอฮ์ได้ลงโทษพวกลูธ (Luth) ที่มีการกระทำหรือปฏิบัติตัวเหมือนชายรักชายและหญิงรักหญิงโดยการทรมานพวกเขา แม้ว่าในกฎหมายของอินโดนีเซียไม่ได้มีบทลงโทษต่อคนรักเพศเดียวกันและคนข้ามเพศ แต่การได้รับการสอนจากศาสนาและการถูกปลูกฝังจากรุ่นสู่รุ่นทำให้การไม่ยอมรับยังคงปรากฏในสังคมอินโดนีเซีย

ท่าทีของรัฐก็มีผลต่อการปฏิบัติตัวของคนที่รักเพศเดียวกันและคนข้ามเพศเช่นเดียวกัน เพราะรัฐมีอำนาจหรือบทลงโทษต่อคนที่กระทำผิดหรือแตกต่างจากคนในสังคม แม้ว่าการเลือกเป็นคนรักเพศเดียวกันไม่ได้สร้างความเดือดร้อนหรือส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางการเมือง แต่สามารถควบคุมคนบางกลุ่มโดยสร้างแรงสนับสนุนให้แก้ตนเอง ดังในเหตุการณ์การกวาดล้างคอมมิวนิสต์ในปี 1965 มีกลุ่มสตรีนิยมถูกกวาดล้างในครั้งนั้นด้วยเพราะรัฐกล่าวหาว่ากลุ่มสตรีนิยมมีแนวความคิดแบบคอมมิวนิสต์และกล่าวหาว่าให้การสนับสนุนกลุ่มหญิงรักหญิง ทำให้หญิงรักหญิงเป็นเรื่องต้องห้ามตลอดยุคระเบียบใหม่ (Wieringa, 2000) จากความกดดัน การควบคุม ทำให้เกิดการรวมตัวกันของคนที่เป็น LGBT ในช่วงเวลาที่อินโดนีเซียรับวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาโดยเฉพาะด้านการศึกษา ที่ทำให้พื้นที่มหาวิทยาลัยกลายเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแสดงตัวตนของคนรุ่นใหม่

ที่เป็น LGBT

1.1 การก่อเกิดของกลุ่ม LGBT ในสังคมอินโดนีเซีย

การจะเผชิญหน้ากับครอบครัว (รวมทั้งคนทั่วไป) ด้วยการเปิดเผยตนเอง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความเข้าใจตนเองในระดับสูง นั่นคือ เราต้องรู้สึกภาคภูมิใจต่อตัวตนที่เป็นเกย์ก่อนที่จะทำเรื่องนั้น (Untuk menghadapi keluarga (dan juga masyarakat) secara terbuka, diperlukan terlebih dulu suatu citra diri yang tinggi: kita harus merasa bangga dulu akan sifat gay kita sebelum kita melakukan hal itu (Oetomo, 2003, 241))

เป้าหมายพื้นฐานของการก่อตั้งกลุ่ม คือสร้างการยอมรับ เข้าใจและรู้สึกภาคภูมิใจในตัวเองที่เป็นคนรักเพศเดียวกันก่อนที่จะทำให้ผู้อื่นยอมรับ โดยอยู่บนพื้นฐานความคิดว่าทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน มีสิทธิในตัวเองในการเป็นพลเมืองของรัฐที่จะได้รับการปกป้องดูแลจากรัฐ ซึ่งบรรดาผู้ที่ร่วมก่อตั้งกลุ่มมีประสบการณ์ในการยอมรับตนเอง และสามารถข้ามพ้นการเผชิญหน้ากับครอบครัวและคนรอบข้างมาแล้ว จึงต้องการสร้างความมั่นใจให้กับสมาชิกในกลุ่ม LGBT และเป้าหมายของการเคลื่อนไหวเพื่อให้คนที่ เป็น LGBT ได้ภาคภูมิใจในตัวเอง มีความเข้มแข็ง เห็นคุณค่าในตัวเองเพียงพอที่จะเผชิญหน้ากับคนใกล้ชิด และคนในสังคมที่พร้อมจะต่อต้านหรือกระทำความรุนแรงต่าง ๆ ที่สำคัญคือกลุ่ม LGBT ต้องพร้อมที่จะรับมือกับการต่อต้านทุกรูปแบบ (Oetomo, 2003)

การรวมตัวของบรรดาเพื่อน ๆ ที่มีทัศนคติ มีความคิดไปในแนวทางเดียวกันจึงก่อตั้งกลุ่มขึ้นมา กลุ่มชายรักชายเป็นกลุ่มแรกที่ประสบความสำเร็จในการรวมตัวกัน เพราะเหตุผลว่าเป็นผู้ชายจึงมี

โอกาสที่จะได้รับการศึกษา การทำงานและการแสดงออกมากกว่าผู้หญิง โดยเฉพาะในสังคมชายเป็นใหญ่อย่างอินโดนีเซีย การก่อตั้งกลุ่มอย่างเป็นทางการครั้งแรกเกิดขึ้นจริงจังกเมื่อวันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 1982 (ในปัจจุบันวันที่ 1 มีนาคมของทุกปีจะเป็นวันที่ระลึกการรวมเป็นหนึ่งของกลุ่ม LGBT แห่งชาติ) โดยใช้ชื่อกลุ่มว่า ลามบ์ดา อินโดนีเซีย (Lambda Indonesia) ที่เมืองโซโล เป็นการรวมกลุ่มกันระหว่างกลุ่มเพื่อน 3 คน นั่นคือ จันดรา (Chandra) อยู่ที่เมือง โซโล (Solo) ซัวดี (Suadi) อยู่ที่เมือง ยอกยาการ์ตา (Yogyakarta) และ เดเด โอโตโม (Dede Oetomo) ที่อยู่เมืองสุราบายา (Surabaya) การทำงานของพวกเขาที่อยู่คนละพื้นที่แต่ทำงานด้วยกัน (Oetomo, สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2558) กลุ่มนี้มีเป้าหมายเพื่อการเรียกร้องสิทธิของกลุ่มชายรักชายที่ชัดเจนและเปิดเผยเป็นกลุ่มแรกในอินโดนีเซียและในเอเชีย ซึ่งดำเนินการอยู่ได้เพียง 2 ปี ก็ต้องยุติลงเนื่องจากการแยกย้ายกันของกลุ่มเพื่อน บางคนไปเรียนต่อ แต่การเคลื่อนไหวและการรวมกลุ่มยังไม่ยุติ เพราะในทางกลับกันการเกิดกลุ่มลามบ์ดา อินโดนีเซีย ขึ้นถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีและท้าทายสำหรับคนที่เป็น LGBT ให้มีความเข้าใจในตัวตนของตัวเองก่อนที่จะต่อสู้กับการทำให้คนรอบตัวยอมรับสถานะของคนที่เป็น LGBT และสามารถร่วมกันหาแนวทางเพื่อการต่อสู้กับสังคมอินโดนีเซียที่ยังมีข้อจำกัดในการแสดงทางเพศของกลุ่ม LGBT และยังต้องเผชิญกับการต่อต้านจากกลุ่มศาสนาที่ยังคงมองว่า กลุ่ม LGBT เป็นเรื่องที่ผิด บาป เพราะไม่มีพื้นที่ให้พวกเขามากนัก และคนส่วนใหญ่ที่มีความประพฤติ การแสดงออกตรงข้ามกับเพศของตนหรือมีความรักใคร่ชอบพอสเพศเดียวกันก็ไม่ได้นิยามตนเองว่าเป็นชายรักชาย (Gay) หญิงรักหญิง (Lesbian) หรือ คนข้ามเพศ (Transgender) คนที่สามารถเข้าร่วมกลุ่มได้จึงเป็นคนที่ได้รับการศึกษาเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่

ที่มีความตระหนักถึงเรื่องสิทธิส่วนบุคคล สิทธิการเป็นพลเมืองตามกฎหมายของรัฐ

1.2 การเคลื่อนไหวของกลุ่ม LGBT ก่อนการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์

การเคลื่อนไหวของกลุ่ม LGBT ในอินโดนีเซีย สื่อประเภทต่าง ๆ มีความสำคัญในการเป็นเครื่องมือที่เชื่อมต่อพวกเขาเข้าด้วยกัน ในช่วงแรก ของกลุ่ม Lambda Indonesia มีการติดต่อสื่อสารกันผ่านการเขียนจดหมาย ไปยังตู้ ปณ. หรือ Kotak Pos 122, Solo, Jawa Tengah และแกนนำทั้ง 3 คนก็ทำงานกันคนละพื้นที่บนเกาะชวา ในขณะนั้นการติดต่อผ่านจดหมาย ก็ถือเป็นเครื่องมือสื่อสารที่มีความปลอดภัยจากการคุกคามของคนในสังคมได้ (Oetomo, สัมภาษณ์, 9 ธันวาคม 2014) การจัดทำนิตยสารของกลุ่มออกมา เป็นพื้นที่ในการแสดงออก เป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพที่สุดในการแบ่งปันความรู้ กลุ่ม ลามดา อินโดนีเซีย (Lambda Indonesia) มีการตีพิมพ์นิตยสาร “เก: กายา ฮีดูป เจอเรีย (G: gaya hidup ceria)” (1982 - 1984) ประกอบด้วยความเป็นมาขององค์กร เรื่องราวเกี่ยวกับการดำรงชีวิต ความหมายของคำว่า คนรักเพศเดียวกัน (Homosexual) ข้อความที่สร้างแรงบันดาลใจ และมีคอลัมน์แนะนำเพื่อน ซึ่งจะมีรูปและที่อยู่ของสมาชิกที่ต้องการหาเพื่อนซึ่งตีพิมพ์ได้เพียง 8 ฉบับก็ยุติลง ก่อนที่จะมีกลุ่ม LGBT ใหม่ ๆ เกิดขึ้นมา

ต่อมากลุ่ม กายา นูซันตารา (GAYa Nusantara) ซึ่งเป็นกลุ่มที่ก่อตั้งขึ้นในปี 1987 หลังจากกลุ่ม ลามบ์ดา อินโดนีเซียยุติการเคลื่อนไหวลง ก็ได้ตีพิมพ์นิตยสาร ชื่อเดียวกับกลุ่ม เนื้อหาในนิตยสารเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความรัก การเปิดเผยตัวตน การดูแลสุขภาพเพื่อ

ป้องกันการติดเชื้อ HIV/เอดส์ การกระจายข้อมูลข่าวสารเนื่องจากสมาชิกในกลุ่มจะอยู่ต่างพื้นที่ทั่วอินโดนีเซียและการรับนิตยสารต้องสมัครเป็นสมาชิกและโอนเงินผ่านไปรษณีย์เท่านั้น ไม่มีขายในร้านค้าทั่วไป (Boellstorff, 2004, 372) เพราะในยุคระเบียบใหม่มีการควบคุมสื่อหลักทุกชนิดโดยรัฐบาล มีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกว่า 43 ฉบับถูกปิดตัวลงหลังการขึ้นสู่อำนาจของประธานาธิบดีซูฮาร์โตเพื่อไม่ให้มีหนังสือพิมพ์ที่วิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล (Hill & Sen, 2005, 18) ทำให้การผลิตนิตยสารจึงต้องทำแบบระมัดระวังและมีจำนวนจำกัดเท่านั้น

การเข้ามาของอินเทอร์เน็ตในอินโดนีเซียเป็นช่วงเวลาที่สื่อต่าง ๆ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ถูกควบคุมการเซ็นเซอร์ภายใต้อำนาจของรัฐบาล แต่อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อใหม่ที่ไม่ได้แพร่หลายมากนัก เพราะจำนวนคนที่สามารถเข้าถึงได้ยังมีจำกัด เนื่องจากจำนวนร้านอินเทอร์เน็ตยังมีน้อย สัญญาณโทรศัพท์ยังไม่ทันสมัย และการใช้งานส่วนใหญ่อยู่ในหน่วยงานราชการ มหาวิทยาลัย เพื่อพัฒนาการติดต่อสื่อสารให้รวดเร็วขึ้นผ่านการรับ-ส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือสำคัญที่กลุ่มนักศึกษาในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วทั้งอินโดนีเซียและที่ศึกษาอยู่ในต่างประเทศใช้ติดต่อสื่อสารกัน แบ่งปันข้อมูล เรื่องราวที่เกี่ยวกับการคอร์รัปชันของประธานาธิบดีซูฮาร์โตและใช้การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่านการแชทกลุ่ม (<http://www.thejakartapost.com/news/1999>)

สำหรับกลุ่ม LGBT การเข้ามาของสื่ออินเทอร์เน็ตทำให้สามารถติดต่อสื่อสารกันได้รวดเร็วมากขึ้นผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ และการสร้างเว็บไซต์ขึ้นมาโดยมีข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่ม ข้อมูลที่เป็นความรู้ต่าง ๆ เช่น การป้องกันตัวเองจากการติดเชื้อเอดส์ การดูแลสุขภาพ

อนามัย หรือข่าวจากต่างประเทศ และมีเว็บไซต์ให้ตั้งกระทู้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ซึ่งเป็นการสื่อสารที่คนทั่วไปสามารถเข้ามาอ่านได้ทำให้เว็บไซต์ของกลุ่ม LGBT เสี่ยงต่อการถูกบล็อก หรือถูกสั่งปิดโดยรัฐ

การสื่อสารและการเคลื่อนไหวของกลุ่ม LGBT ก่อนที่จะมีการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ทำได้ไม่สะดวกมากนักเพราะไม่มีพื้นที่ในสังคมและพื้นที่ที่สื่อใดที่สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ เพราะยังคงถูกแทรกแซงจากการควบคุมของรัฐอยู่เสมอ เมื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์เข้ามาทำให้มีกลุ่ม LGBT เกิดขึ้นบนเครือข่ายสังคมออนไลน์มากมาย ดังที่จะกล่าวต่อไป

2. การเคลื่อนไหวของกลุ่ม LGBT ในพื้นที่เครือข่ายสังคมออนไลน์

การเคลื่อนไหวของคนรักเพศเดียวกันและคนข้ามเพศหลังจากการสิ้นสุดยุคระเบียบใหม่ในปี ค.ศ. 1998 มีเสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดและเปิดเผยตัวกันมากขึ้น ซึ่งสังเกตได้จากจำนวนของการเกิดกลุ่มคนรักเพศเดียวกันและคนข้ามเพศทั่วประเทศอินโดนีเซียประมาณ 122 องค์กร ซึ่งมีทั้งองค์กรที่เคลื่อนไหวลักษณะส่วนตัวและเป็นองค์กรที่เคลื่อนไหวเป็นสาธารณะ บางกลุ่มก็มีสมาชิกไม่มาก บางกลุ่มก็เข้มแข็งและมีสมาชิกจำนวนมาก (Gaya Nusantara, 2012, 30-31)

จากการศึกษาการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์หรือเฟซบุ๊กของกลุ่ม LGBT ที่เลือกไว้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มกายา นูซันตารา (GAYA Nusantara) กลุ่มอรัธฮานารี อินสติตูด (Ardhanary Institute) และกลุ่มอารุส เปอลังยี (Arus Pelangi) มีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นตามตารางที่ 1 ด้านล่าง

ตารางที่ 1 จำนวนผู้เข้าเป็นเพื่อนในเฟซบุ๊กของแต่ละกลุ่ม

ชื่อเฟซบุ๊ก	ปี 2013	ปี 2015
GAY Nusantara	5,604	5,812
Ardhanary Institute	2,547	3,498
Arus Pelangi	2,522	3,050

ที่มา : (น.ส.กัลยาณี เกตุแก้ว, 2015)

จำนวนที่เพิ่มขึ้นของสมาชิกในกลุ่มทำให้เห็นว่าการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ยังคงได้รับความนิยมอยู่ ซึ่งเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือที่แต่ละกลุ่มมีลักษณะการใช้งานบนเป้าหมายที่แตกต่างกัน คือ กลุ่มกayasa นูซันตารา จะเน้นเรื่องการรักษาสุขภาพทางเพศและการป้องกันการติดเชื้อ HIV/เอดส์ สำหรับกลุ่มอรัธยานารี อินสติตูดเป็นกลุ่มหญิงรักหญิงที่แสดงออกโดยเน้นและให้ความสำคัญกับการยอมรับตัวตน การทำความเข้าใจเรื่องวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ กลุ่มอาร์อุส เปอลังยี จะให้ความสำคัญในประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชน การตระหนักถึงสิทธิของตนเอง ซึ่งสามารถดูจากประเด็นต่างๆ ที่แต่ละกลุ่มได้นำเสนอบนเฟซบุ๊ก ดังต่อไปนี้

2.1 กลุ่มกayasa นูซันตารา (GAYa Nusantara)

กลุ่มกayasa นูซันตารา เป็นกลุ่มที่มีพัฒนาการการใช้สื่อต่าง ๆ มาตั้งแต่ก่อตั้งกลุ่มในปี 1987 มีการใช้จดหมาย นิตยสาร และมีการใช้งานเว็บไซต์ครั้งแรกในปี 2000 (Tiwi, สัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2557) ซึ่งเว็บไซต์เป็นเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารและมี การพัฒนาระบบอยู่เสมอ กลุ่มได้ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์

ในปี 2008 โดยใช้ชื่อกลุ่มคือ GAY Nusantara เป็นเพชบุ๊กในลักษณะของเพชบุ๊กที่ล็อกอินแบบธรรมดาเหมือนการสมัครแบบธรรมดาทั่วไปที่สามารถมีจำนวนเพื่อนในเพชบุ๊กจำกัดสูงสุด 5,000 คนต่อ 1 บัญชี (account) ทำให้มีการเปิดเพชบุ๊กของกลุ่มเพิ่มอีก 1 บัญชีเป็น GAYa Nusantara II

จากการติดตามและสังเกตการณ์เคลื่อนไหวและการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ของกลุ่มกayasa นูชนันดารา พบว่ากลุ่มกayasa นูชนันดารา ใช้เป็นพื้นที่ในการประชาสัมพันธ์หรือกระจายข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วกว่าในเว็บไซต์ เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่สามารถเข้าใช้งานเพชบุ๊กมากกว่าการอ่านข่าวจากเว็บไซต์ การพูดคุยถกเถียงกันภายในกลุ่มไม่ค่อยพบเห็นบ่อยนัก นอกจากจะเป็นประเด็นที่กำลังได้รับความนิยมหรือประเด็นศาสนา การใช้งานเครือข่ายออนไลน์ของกลุ่มกayasa นูชนันดารา สามารถแบ่งเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

ก. การแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร

การใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารที่สะดวก รวดเร็วสำหรับสมาชิกในกลุ่ม เพราะการเข้าใช้งานเพชบุ๊กง่ายกว่าการค้นหาหรือติดตามข่าวจากเว็บไซต์ของกลุ่มหากทีมงานในองค์กรหรือสมาชิกในกลุ่มเจอข่าวที่น่าสนใจในเว็บไซต์ต่าง ๆ ก็สามารถที่จะแชร์บน เพชบุ๊กได้สะดวก ดังความเห็นของทีมงานในกลุ่มบอกแก่ผู้วิจัยว่า “การแบ่งปันหรือแชร์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ LGBT ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพราะบางครั้งคนที่ เป็น LGBT เองไม่ได้กระตือรือร้นที่จะหาข่าวสารด้วยตนเอง ซึ่งแน่นอนว่า การแชร์บนเครือข่ายเพชบุ๊กจึงเป็นการช่วยเหลือจากกลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รวดเร็ว และสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้แก่คนที่ เป็น LGBT” (Tiwi, สัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2557) ข่าวที่เผยแพร่บนเพชบุ๊กของกลุ่ม

กายา นูชนิตารา มีทั้งชาวต่างประเทศและชาวในประเทศที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม LGBT เช่น การนำเสนอข่าวการจัดกิจกรรม เดินขบวนของกลุ่มเกย์ที่สิงคโปร์ที่มีผู้มาร่วมงานนับพันคน หรือจะเป็นข่าวการรณรงค์หาเสียงการเลือกประธานาธิบดีเมื่อปี 2014 ที่ผ่านมากลุ่มนี้ให้การสนับสนุนนายโจโกวี (Jokowi) ซึ่งบ่อยครั้งที่ชาวเหล่านี้จะถูกแฮร์มาจากเว็บไซต์ของกลุ่มเว็บข่าวหรือยูทูปและจะถูกแฮร์โดยสมาชิกในกลุ่ม

ข. การแบ่งปันความรู้เรื่องเพศและการดูแลสุขภาพทางเพศ
การดำเนินการเคลื่อนไหวเพื่อป้องกันการติดเชื้อ HIV/เอดส์สำหรับกลุ่มกายา นูชนิตารา เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่พบผู้ติดเชื้อ HIV/เอดส์ ที่เป็นชายรักชายและทำให้กลุ่มชายรักชาย กะเทย สาวประเภทสองทุกคนถูกมองเป็นผู้ที่แพร่เชื้อ การแบ่งปันข้อมูลหรือความรู้เกี่ยวกับสุขภาพทางเพศจึงพบในเฟกบุ๊กของกลุ่มอยู่เป็นประจำ เช่น

“ในวันที่ระลึกวันเอดส์โลก 1 ธันวาคม 2009, กลุ่มนักศึกษาระดับมัธยม โรงเรียน จิปุตรา สุราบายา (Ciputra Surabaya) ได้ร่วมกันขายดอกไม้ประดิษฐ์ที่ทำจากริบบิ้นสีแดง ในราคาชิ้นละ 2,000 รูเปียในวันที่ 30 พฤศจิกายน 2009 และได้เงินจำนวน 1,250,000 รูเปีย และนำมามอบให้กับกลุ่มกายา นูชนิตารา เพื่อใช้จ่ายสนับสนุนในโครงการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและควบคุมการแพร่เชื้อ HIV/เอดส์ ในอินโดนีเซียโดยเฉพาะในสุราบายา ซึ่งเงินจำนวนนี้จะมอบให้กับเพื่อน ๆ ที่ติดเชื้อ HIV เงินสนับสนุนจำนวนนี้ได้รับจากตัวแทนนักเรียนจากโรงเรียนที่นำเงินมาให้ Ko Budijanto

ตัวแทนของกลุ่มกายา นูชนัตรา ได้รับไว้”

ค. การแบ่งปันข้อมูล รูปภาพเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

การประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นโดยกลุ่มกายา นูชนัตรา จะถูกเผยแพร่บนเฟซบุ๊กเป็นประจำ เช่น “การจัดสัมมนาประจำเดือนของกลุ่มกายา นูชนัตรา ซึ่งจัดขึ้นภายใต้หัวข้อ “Religion & Queer Theory: Crossing Boundaries, Trans-formations, and Que(e)rying Traditions” จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ Whitney A. Bauman เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2013” ซึ่งก็มีการโพสต์แคห้วข้อการประชุมและปล่อยให้ภาพทำหน้าที่เล่าเรื่อง ภาพบางภาพกลายเป็นกำลังใจให้กับคนที่เข้าไปชม ดังที่ Dessy (นามสมมุติ) เล่าให้ฟังว่า ภาพกิจกรรมหรือภาพที่มีข้อความให้กำลังใจที่ถูกอัปโหลดใน เฟซบุ๊กกลุ่มนั้น เขาจะเข้ามาดูเวลาที่รู้สึกท้อแท้ เพราะนั่นหมายความว่า เขาไม่ได้อยู่อย่างเดียวตายยังมีความหวังสำหรับการดำเนินชีวิตต่อไป เมื่อได้เห็นภาพหรืออ่านเรื่องราวต่าง ๆ

2.2 กลุ่มอรัธธานารี อินสติตุต (Ardhanary Institute)

กลุ่มอรัธธานารี อินสติตุต (ใช้ชื่อย่อว่า AI) เริ่มมีการใช้งานเฟซบุ๊ก ในปี ค.ศ. 2008 เป็นลักษณะกลุ่มปิด (Close Group) ซึ่งจะมีลักษณะดังภาพที่ 4 ด้านล่าง ใครก็ตามสามารถค้นหากลุ่มและดูว่ามีใครเป็นสมาชิกอยู่ในกลุ่มได้ แต่มีเฉพาะผู้ที่เข้าร่วมกลุ่มแล้วเท่านั้นที่จะสามารถเห็นโพสต์ต่างๆ ได้ และการจะเข้าร่วมกลุ่มได้นั้นต้องขอเข้าร่วมกลุ่มหรือได้รับการเชิญชวนจากสมาชิกในกลุ่มให้เข้าร่วมในกลุ่ม AI จะมีทีมแอดมินที่คอยให้คำปรึกษาทั้งในพื้นที่ออนไลน์ที่เป็นสาธารณะสำหรับสมาชิกในกลุ่มและการให้คำปรึกษาแบบส่วนตัวผ่านการแชท

และการพูดคุยทางโทรศัพท์ ภายในกลุ่มจะมีข้อตกลงของกลุ่ม หากใครละเมิดข้อตกลงดังกล่าว แอดมินสามารถที่จะลบบุคคลนั้นออกจากกลุ่ม

จากการสำรวจข้อมูลและการเข้าร่วมกลุ่มในเฟซบุ๊กกลุ่ม อัครธานารี อินสติตูด พบว่าสมาชิกกลุ่ม AI มีการพูดคุยและแสดงความคิดเห็นบนพื้นที่เครือข่ายสังคมออนไลน์บ่อยที่สุด ทั้งในประเด็นส่วนตัวและประเด็นทั่วไป อาจเป็นเพราะลักษณะนิสัยของผู้หญิงที่ชอบพบปะพูดคุยกับเพื่อนๆ ซึ่งสามารถแบ่งประเด็นต่างๆ ที่พบบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้ ดังนี้

ก. การยอมรับตัวตนและการปรับตัวของสมาชิกในกลุ่ม

การยอมรับตัวตน การยอมรับจากครอบครัว ยังเป็นเรื่องที่สำคัญที่มีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของคนรักเพศเดียวกันและคนข้ามเพศ เป็นเพราะสามารถทำให้พวกเขามีกำลังใจในการเผชิญหน้ากับคนอื่น ๆ ได้ เรื่องของการยอมรับตัวตนทั้งจากตัวเองและคนใกล้ชิดจึงเป็นประเด็นที่พบบ่อยในการโพสต์เพื่อถามความคิดเห็น หรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน ทำให้เห็นมุมมองที่แตกต่างของแต่ละคน และบรรดาแกนนำของกลุ่ม LGBT ที่มีความรู้ก็จะแสดงความคิดเห็นเล่าประสบการณ์และสอดแทรกเนื้อหาที่จะเป็นกำลังใจให้กับสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่ม เช่น

อากุลดิน: สวัสดีเพื่อน ๆ ชาว AI ทุกคน อยากถามความคิดเห็นของพวกคุณ... ถ้ามีใครไม่ยอมรับสภาพและการมีอยู่ของ LBT ซึ่งเรามีปฏิกริยาเกลียดกลัวพวกเราแบบอิตโนมัตริเปลา

ดาเนีย (นามสมมติ) : ความคิดของฉันมันก็ไม่แน่เสมอไปนะ ประสบการณ์ของฉันตอนที่ครอบครัวรู้จักโมโหมากนานเข้าหลังจากฉันยืนยันว่าฉันเป็นเลสเบี้ยนแล้วสามารถอยู่

แบบปกติ เขาก็ยอมรับฉัน ตอนแรกฉันก็คิดว่าครอบครัวเป็น
เกลียดกลัวคนรักเพศเดียวกัน

แอฟี (นามสมมติ): ก็คนที่ เป็น homophobia กับ
transphobia คืออะไรเธอ

อาสุติน: คือนคนที่ มีทัศนคติที่ไม่ดี มีความหมายใน
ทางลบ ความไม่ชอบต่อร่างกาย ความกลัว คำพูดหรือการ
กระทำที่เป็นสิทธิของเขาเพราะความเกลียด ความไม่ชอบต่อ
คนรักเพศเดียวกัน

(บางส่วนจากเฟซบุ๊ก AI, 14 January 14 2013)

การยอมรับจากครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ แม้ว่าการแสดง
ความคิดเห็นบนเฟซบุ๊ก บางทีคนหรือความเห็นของสมาชิกมี
ประสบการณ์ร่วมกันและเป็นตัวอย่างในการสร้างแรงบันดาลใจให้
สมาชิกคนอื่นๆ เช่นกัน จากข้อความข้างต้นการเผชิญหน้ากับครอบครัว
ของดาเนียและได้รับการยอมรับจากครอบครัวในที่สุด โดยปกติในสังคม
อินโดนีเซียทางออกของกลุ่ม LGBT ส่วนใหญ่พบว่าเมื่อไม่ได้รับการ
ยอมรับจากครอบครัวที่อยู่ในชนบทหรือเมืองเล็ก ๆ ซึ่งยังคงให้ความสำคัญ
กับการแต่งงานเพื่อสืบสายตระกูล ทำให้หลายคนต้องเดินทาง
ออกจากบ้านเพื่อหางานในเมืองใหญ่ เช่น สุราบายา จาการ์ตา
ยอกยAKARTA ฯลฯ เพื่อหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับครอบครัว เรื่อง
อัตลักษณ์ทางเพศของตนและการต้องแต่งงานตามความต้องการของ
ครอบครัว ดังกรณีตัวอย่างต่อไปนี้

Dewi เดวี (นามสมมติ) หลังจากเรียนจบก็เดินทางหางาน
ทำในจาการ์ตา ได้อาศัยอยู่กับแฟนซึ่งเป็นผู้หญิงที่มีบุคลิกและความ

ต้องการเป็นผู้ชาย โดยที่คนข้างห้องก็ไม่ได้สนใจในความสัมพันธ์ของทั้งสอง ปัจจุบันทั้งคู่อยู่กัน 5 ปีแล้วและคนในครอบครัวแฟนของเดวิกก็เริ่มยอมรับในความสัมพันธ์ของพวกเขาซึ่งเดวิกเองก็เชื่อว่าสักวันครอบครัวของเธอก็จะสามารถยอมรับเธอในแบบที่เธอเป็นได้ เพราะเธอก็สามารถทำงานเลี้ยงดูตัวเองและสามารถส่งเงินกลับไปให้ครอบครัว โดยไม่เคยสร้างความเดือดร้อนใด ๆ ให้ครอบครัว

(Dewi, สัมภาษณ์, 2556)

Puput (นามสมมติ) อยู่ในครอบครัวที่มีเชื้อสายอาหรับที่เคร่งครัดในหลักปฏิบัติของศาสนาอิสลามมากกว่าคนในชุมชน ทำให้เธอรู้สึกอีกัดมากและเมื่อแม่รู้ว่าเธอชอบผู้หญิงก็ห้ามไม่ให้เธอคบเพื่อนกลุ่มเดิม ทำให้เธอมีเพื่อนน้อยและเพื่อน ๆ ก็ไม่กล้าไปเที่ยวที่บ้านเธอ เมื่อเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาก็ถูกบังคับให้เลือกเรียนการบริหารธุรกิจ ในขณะที่เธออยากเรียนดนตรี ซึ่งตามหลักศาสนาอิสลามการเล่นดนตรีสำหรับผู้หญิงเป็นเรื่องต้องห้าม การเรียนในสิ่งที่ไม่ชอบประกอบกับเธอเป็นคนดื้อรั้นทำให้ไม่สนใจเรียนใช้ ชีวิตอิสระเสรีในเมืองที่ห่างไกลจากบ้าน เธอจึงตัดสินใจออกจากการศึกษาและไม่ขอเงินจากทางบ้าน โดยเลือกที่จะนอนข้างถนนกับคนขอทานในขณะนั้น แต่เมื่อสำนึกได้จึงกลับบ้านเพื่อไปช่วยดูแลร้านค้า แม้ว่าตัวเธอจะไม่สามารถเลิกสนใจและรักผู้หญิงได้ เธอก็ตั้งใจจะพิสูจน์ให้แม่ยอมรับว่าเธอสามารถประสบความสำเร็จได้แม้จะเป็นผู้ชายข้ามเพศ (transmen) ก็ตาม และการได้เข้าร่วมกลุ่ม AI ทำให้เธอมีกำลังใจในการทำงานเพราะมีเพื่อน ๆ ที่ดีและคอยให้กำลังใจเสมอแม้ว่าบางคนยังไม่เคยเจอหน้ากัน

(Puput, สัมภาษณ์, 2556)

กรณีหญิงรักหญิงดั่งที่ยกตัวอย่างมานี้ยังมีอีกมาก ซึ่งบางครั้งก็ต้องมีความสนิทสนมหรือทำความรู้จักกันนานพอที่จะสร้างความไว้วางใจจนเขาเล่าเรื่องราวที่เป็นส่วนตัวให้ฟังได้ผ่านการแชท แต่บางคนก็สามารถเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวหรือเล่าประสบการณ์เพื่อแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่มคนอื่น ๆ บนเฟซบุ๊กได้ โดยไม่ต้องกลัวมีคนมาวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นเรื่องที่น่ารังเกียจหาก เรื่องราวเหล่านี้ถูกเอาไปเล่าในพื้นที่ทางสังคม

การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์หรือการดำรงชีวิตประจำวันของคนที่เพิ่งรู้สึกและยอมรับว่าตัวเองเป็นหญิงรักหญิง เป็น Tomboy หรือ Butchi จึงมีบางคนสับสนกับการใช้ชีวิตของตนเองในการประกอบศาสนกิจหรือพิธีกรรมทางศาสนา การบอกเล่าเรื่องราวที่ประสบลงไปในกลุ่มเฟซบุ๊ก จึงช่วยให้หาแนวทางในการปฏิบัติตัวเพื่อให้สามารถจัดการกับความรู้สึกผิด หรือความสับสนที่เกิดขึ้นภายใต้ความกดดันต่าง ๆ ในสังคมรอบข้างได้ เช่น

กิ: ในขณะที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ก็เกิดความสับสนในตัวเอง ในศาสนาอิสลามเวลาพิธีกรรมทางศาสนาผู้หญิงจะต้องใส่ชุดชุดมูกินะฮ์ (Muknah) ผู้ชายจะใส่ผ้าโสร่งและหมวก ควรจะแต่งกายอย่างไรดีจึงจะเหมาะสม เพราะตัวเองเกิดมาเป็นผู้หญิง เวลาละหมาดต้องใส่ชุดมูกินะฮ์ แต่ความรู้สึกรู้สึกกว่าตัวเองเป็นผู้ชาย ซึ่งต้องนุ่งโสร่ง เพื่อน ๆ คนอื่น ๆ เป็นยังงัยกันบ้าง

ดินี: เมื่อก่อนก็มีเพื่อนที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศ ถามแบบเดียวกัน และคำตอบของ Nyai Hindun คือ ถ้ารู้สึกว่าเป็นแบบไหนปลอดภัยกว่าก็ใส่แบบนั้น สิ่งที่เราให้ความสำคัญคือ

การประกอบพิธีกรรมไม่ใช่สิ่งที่เราใส่

อื้อ : การทำพิธีกรรมเป็นการแสดงความเคารพต่อ
พระเจ้าของพวกเรา ไม่ต้องดูที่เพศ แต่เราจะแสดงความ
เคารพต่อพระเจ้าด้วย ความจริงใจอย่างไร ฉันเป็นผู้ชายข้าม
เพศ แต่ฉันก็ใส่ผ้าละหมาดแบบผู้หญิงเพื่อความปลอดภัย
(บางส่วนจากบทสนทนาบนเฟซบุ๊ก AI)

ในบทสนทนาประเด็นศาสนาข้างต้นมีผู้ร่วมแสดงความคิดเห็น
มากกว่า 100 ความคิดเห็นเนื่องจากประเด็นที่เกี่ยวกับศาสนาเป็น
ประเด็นอ่อนไหวที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งกันภายในกลุ่มได้ ซึ่งกฎของ
กลุ่มข้อหนึ่งกล่าวว่า หากร่วมแสดงความคิดเห็นแล้วใช้อารมณ์ วาจา
ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งจะถูกตักเตือนก่อน หากตักเตือนแล้วยังแสดง
ความคิดเห็นแบบเดิมก็จะถูกแบนออกจากกลุ่มทันที (ดูภาคผนวก) และ
บ่อยครั้งที่มีการแสดงเรื่องศาสนาเข้ามามักจะบานปลายด้วยการที่แอดมิน
ต้องออกมาสั่งให้ยุติการสนทนาในประเด็นนั้น เช่น การถกเถียงเรื่อง
การแต่งกายขณะปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาที่ยกตัวอย่างข้างต้น มี
สมาชิกคนหนึ่งพยายามยกคำสอนจากคัมภีร์มาอ้าง ทำให้การแสดง
ความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวเริ่มที่จะปะปนไปด้วยอารมณ์ แอดมินจึง
เตือนว่า

“อากุสติน: เพื่อน ๆ ที่มาของความรุนแรงและ
อาชญากรรมความเกลียดชังเกิดจากความใจแคบ เรา
สร้างความอดทนด้วยกันในกลุ่มนี้ เชิญถกเถียงกัน แต่ที่
ฉลาดและวิจารณ์กัน ไม่ยึดหลักการหรือรู้สึกว่าการที่ตนเองถูกตักเตือนที่สุด ในฐานะที่ฉันเป็นแอดมินของกลุ่มก็ต้อง
ขอเตือนตามกฎหมายของกลุ่ม AI สำหรับ โยชิโกะ (นามสมมติ)

เชิญอ่านกฎของกลุ่มด้วย สำหรับเพื่อน ๆ คนอื่น ๆ ที่เริ่มมีแนว
โน้มแบบเดียวกันด้วย”

(Facebook AI, 3 January 2013)

ข. สร้างความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกัน

การที่ใครสักคนเข้าไปเป็นสมาชิก LGBT ก็ด้วยมองเห็นว่า
การเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหรือองค์กรทำให้พวกเขามีความหวัง
และสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ ทำให้รู้สึกว่ามีตัวตน
อีกต่อไป เพราะมีเพื่อน ๆ พี่ ๆ ที่มีรูปแบบการดำเนินชีวิต ที่เหมือนกัน
คอยให้คำปรึกษาและพูดคุย การได้แลกเปลี่ยนทัศนคติหรือการแสดง
ความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ บ่อยครั้งก็จะมีสมาชิกในกลุ่มกล่าวว่า
“ฉันรู้สึกว่าตัวเองไม่ได้โดดเดี่ยวอีกต่อไป ฉันยังมีเพื่อน ๆ ในกลุ่มที่
มีความคิด มีรสนิยม เหมือนกัน และแอดมินกลุ่มมีหน้าที่คอยให้กำลังใจ
และให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัว การดูแลสุขภาพต่าง ๆ เป็น
ประจำเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับ LGBT” (Evi, สัมภาษณ์)

ค. การแบ่งปันข่าวสารจากเว็บไซต์ต่าง ๆ

การแบ่งปันข่าวสารทั้งในอินโดนีเซียและต่างประเทศ เป็นการ
แบ่งปันความรู้ และแลกเปลี่ยนความรู้กัน เพราะข่าวสารที่โพสต์กันใน
กลุ่มมีทั้งข่าวดีและข่าวที่ไม่ดีต่อกลุ่ม LGBT ที่ทำให้เกิดความคิดเห็น
ที่แตกต่างกัน บางครั้งการนำข่าวมาเผยแพร่หรือแบ่งปันในกลุ่มเป็น
การสร้างกำลังใจหรือเป็นบทเรียนให้คนในกลุ่มได้ เช่น ข่าวการออก
กฎหมายลงโทษคนที่มีความผิดเพศเดียวกันและชายหญิงที่อยู่ด้วย
กันโดยไม่ได้แต่งงาน โดยเฉพาะในพื้นที่อาเจะห์ที่กลายเป็นประเด็นที่
ได้รับการพูดคุยถกเถียงกันบ่อยครั้ง

ง. การให้ความช่วยเหลือกรณีฉุกเฉิน

กลุ่มอรัธยานารี อินสติดูต เป็นกลุ่มหนึ่งที่มีทีมที่ปรึกษาหรือที่เรียกว่า ทีมคอนเซลเลอร์ อรัธยานารี อินสติดูต คริซิช เซนเตอร์ (Tim Konselor Ardhanaryl Institute Crisis Center) ซึ่งคอยทำหน้าที่ให้คำปรึกษาทั้งที่เป็นการส่วนตัวผ่านการแชทหรือการโทรศัพท์ และการให้คำปรึกษาผ่านการแสดงความคิดเห็นบนกลุ่ม ซึ่งก็มีบางกรณีที่ขอความช่วยเหลือ เช่น

“กรณีของกิกิ (Kiki) (นามสมมติ) และแพน ซึ่งแพนถูกทำร้ายเพราะครอบครัวเธอจับได้ว่าทั้งสองเป็นเลสเบี้ยน และถูกนำตัวไปที่สถานีตำรวจ แพนจึงถูกทำร้ายและถูกขู่ฆ่า จึงขอความช่วยเหลือจากกลุ่ม โดยฝากเบอร์โทรศัพท์ไว้ ทีมช่วยเหลือก็ได้ติดต่อไปและเดินทางไปยังที่เกิดเหตุซึ่งอยู่ในจากรัตน์ โดยทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยให้กับแพนของ Kiki และให้คำแนะนำต่าง ๆ แก่ทั้งสอง”

(บางส่วนจากเฟซบุ๊ก AI, เมษายน, 2013)

2.3 กลุ่มอารุส เปอลังฮี (Arus Pelangi)

กลุ่มอารุส เปอลังฮี เป็นกลุ่ม LGBT ที่เริ่มมีการใช้งานเฟซบุ๊กพร้อม ๆ กับกลุ่มอื่น ๆ แต่เฟซบุ๊กที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ถูกสร้างขึ้นใหม่ในปี ค.ศ. 2012 เนื่องจากเฟซบุ๊กเก่าถูกแฮ็กและไม่สามารถใช้งานได้อีก กลุ่มอารุส เปอลังฮี เป็นกลุ่มที่มีสมาชิกทั้งรายบุคคลและกลุ่ม LGBT อื่น ๆ ที่อยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วอินโดนีเซีย ซึ่งมีการจัดอบรมให้ความรู้และแบ่งปันประสบการณ์กันเสมอ

การใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ของกลุ่มอารุส เปอลังฮี

คล้าย ๆ กับการใช้งานของกลุ่ม กายา นูชนัศตารา ที่ปรากฏเรื่องราว ดังต่อไปนี้

ก. การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

การแบ่งปันข้อมูลข่าวสารเป็นเป้าหมายพื้นฐานในการเคลื่อนไหวของกลุ่มบนพื้นที่สาธารณะ และพบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ LGBT มากมายบนเฟซบุ๊กของกลุ่ม เพราะแอดมินบอกแก่ผู้วิจัยว่า “อันนี้มันเป็นสิ่งที่อัศจรรย์จริง ๆ แม้กระทั่งในเว็บไซต์เองต่อให้มีข้อมูลมากมาย แต่น้อยคนนักที่จะใช้มันท่องโลกแห่งความรู้ สรุปคนอินโดนีเซียจะหาความรู้ผ่านทางโลกออนไลน์มากกว่าการหาข้อมูลในเว็บไซต์” (Admin, สัมภาษณ์, มิถุนายน 2556) ข่าวสารที่พบมีทั้งที่แชร์มาจากเว็บไซต์ของกลุ่มและการแชร์จากเว็บไซต์ต่างๆ

ข. การประชาสัมพันธ์และการแบ่งปันความรู้

นอกจากการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารก็พบการประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่เกิดขึ้นจากกลุ่ม เช่น การจัดฉายภาพยนตร์และแลกเปลี่ยนพูดคุยเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่อยู่ในภาพยนตร์ การแบ่งปันความรู้ที่เป็นข้อมูลเบื้องต้นที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตของ LGBT เช่น หนังสือเกี่ยวกับเรื่องสิทธิต่าง ๆ การใช้งานของกลุ่มมีเฉพาะเรื่องที่มีสาระไม่มีเรื่องส่วนตัวมากเกินไป เพราะ “มันเป็นเรื่องน่าเบื่อถ้าหากมีการพูดคุยเรื่องส่วนตัวบนเฟซบุ๊กกลุ่มมากเกินไป ควรไปปรากฏบนเฟซบุ๊กส่วนตัวซะมากกว่า” (Candy, สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์, 2558)

จากการศึกษาและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ของกลุ่ม LGBT ทั้ง 3 กลุ่ม ดังที่กล่าวมาข้างต้น มีลักษณะการใช้งานเพื่อเป้าหมายการทำความเข้าใจและยอมรับตนเอง การมีสิทธิความเท่าเทียมกันในสังคมประชาธิปไตย ผ่านการประชาสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

GAYa Nusantara	การประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ
	การเผยแพร่ข่าวสาร
	การให้ข้อมูลความรู้เรื่องสุขภาวะทางเพศ และการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี
	การเผยแพร่ภาพกิจกรรมที่กลุ่มจัดขึ้น
Ardhanary Institute	การแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร
	การสร้างความรู้เรื่องเพศ
	การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน
	การให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ โดยเฉพาะกรณีฉุกเฉิน
Arus Pelangi	การประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ
	การให้ความรู้แลกเปลี่ยนประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชน
	แบ่งปันภาพกิจกรรมที่จัดขึ้นทั้งในและต่างประเทศ

จากการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่มส่งผลต่อการออกมาทำกิจกรรมในสังคมเพราะการมีส่วนร่วมทางสังคมเป็นการเปิดเผยตัวตนต่อสังคมอย่างชัดเจน สำหรับคนที่ไม่มีความมั่นใจเพียงพอาก็เลือกที่จะไม่ออกมาร่วมกิจกรรมที่แต่ละกลุ่มจัดขึ้น ซึ่งก็มีจำนวนมากเพราะหลายครั้งที่มีการเชิญชวนให้ออกมาร่วมกิจกรรมการตอบรับบนเฟซบุ๊กว่าจะมาทำกิจกรรมมีมากกว่าจำนวนที่มาร่วมกิจกรรมจริง ๆ (Nanang, สัมภาษณ์, 2557) กิจกรรมที่กลุ่ม LGBT จัดขึ้นเป็นกิจกรรมที่จัดร่วมกัน นอกจากกลุ่มกายา นูชนิตารา กลุ่มฮาร์ดฮานารี อินสตีตูด และกลุ่มอาร์ลุส เปอลังยี ใช้พื้นที่เครือข่ายสังคมออนไลน์แล้วก็มีการจัดกิจกรรมบนพื้นที่ออฟไลน์ด้วย แม้ว่าการเคลื่อนไหวของกลุ่มมี

แนวทางในการเคลื่อนไหวที่มีบางส่วนเหมือนกันและแตกต่างกัน การเคลื่อนไหวของแต่ละกลุ่มมีความสัมพันธ์กันเป็นเครือข่ายกับกลุ่มที่เคลื่อนไหวเพื่อสิทธิของคนรักเพศเดียวกันและคนข้ามเพศโดยเป็นเพื่อนกันในเฟซบุ๊ก เวลากลุ่มใดมีประเด็นปัญหาที่น่าสนใจก็ร่วมกันแสดงความคิดเห็น ความสัมพันธ์แบบเครือข่ายไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะบนพื้นที่เครือข่ายสังคมออนไลน์แต่ขยายไปสู่การจัดกิจกรรมร่วมกันบนพื้นที่ออฟไลน์ด้วย

อภิปรายผล

การเคลื่อนไหวของกลุ่ม LGBT บนพื้นที่เครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นพื้นที่สาธารณะที่สร้างความเข้าใจ การยอมรับตนเอง การแบ่งปันข้อมูล การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี ซึ่งมีเพียงกลุ่มฮาร์ดฮานารี อินสติตูด ที่สมาชิกในกลุ่มร่วมแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ทั้งที่เป็นประเด็นส่วนตัวและประเด็นส่วนรวม แม้ว่าพื้นที่สาธารณะแห่งนี้ยังไม่สามารถเป็นพื้นที่สาธารณะในฐานะเครื่องมือสำหรับการต่อสู้ทางการเมือง หรือการต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ได้อย่างแท้จริง ตามทัศนะของฮาเบอร์มาส เพราะข้อจำกัดของกลุ่ม LGBT เรื่องเวลา พื้นที่ ฐานะทางสังคม การไม่กล้าเผชิญหน้าหรือยอมรับตัวตนต่อคนรอบข้าง ด้วยพื้นฐานครอบครัวที่แตกต่างกันของแต่ละคนและการได้รับการอบรมสั่งสอนหรือปลูกฝังในทางที่ไม่ดีต่อการเป็นคนรักเพศเดียวกัน ทำให้จำนวนผู้ที่ออกมาทำกิจกรรมเพื่อการเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิบนพื้นที่สาธารณะทั่วไปมีจำนวนน้อยกว่าคนที่เคลื่อนไหวและร่วมแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ อย่างกระตือรือร้นในพื้นที่เครือข่ายสังคมออนไลน์ ฉะนั้นสำหรับกลุ่มฮาร์ดฮานารี อินสติตูด (Ardhanary Institue) พื้นที่เครือข่ายสังคมออนไลน์ก็เป็นพื้นที่

สาธารณะ ในความหมายของการมีความรู้สึกเป็นส่วนรวม สามารถเป็นพื้นที่ที่แสดงความคิดเห็นได้มากกว่าพื้นที่สาธารณะทั่วไปทั่วไป

การเคลื่อนไหวของกลุ่ม LGBT บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการดำเนินการของกลุ่ม LGBT เพื่อการเรียกร้องสิทธิความเท่าเทียมกัน สิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่พึงได้รับจากรัฐ ผู้วิจัยพบว่า เครือข่ายสังคมออนไลน์นอกจากเป็นพื้นที่สาธารณะรูปแบบใหม่แล้ว ยังเป็นพื้นที่ที่ทำให้เกิดความเข้าใจและความรู้สึกร่วมในฐานะของคนที่ถูกเลือกปฏิบัติจากสังคม

ในฐานะพลเมือง กลุ่ม LGBT ยังคงเป็นพลเมืองที่มีสิทธิ มีเสียงในการแสดงความคิดเห็นร่วมกันบนพื้นที่สาธารณะแบบใหม่ โดยใช้พื้นที่เครือข่ายสังคมออนไลน์ให้เกิดประโยชน์ต่อสมาชิกในกลุ่มมากที่สุด ผ่านการให้ความรู้ การแบ่งปันข่าวสาร แนวทางในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยกฎระเบียบหรือข้อตกลงของกลุ่มจะช่วยให้แต่ละคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นมากขึ้นรวมทั้งการทำกิจกรรมต่าง ๆ บนพื้นที่สาธารณะทั่วไป โดยในการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิความเท่าเทียมกันนั้น กลุ่มแกนนำหรือคนที่สามารถไปร่วมกิจกรรมได้ เป็นเสมือนตัวแทนของคนรักเพศเดียวกันที่แสดงความเป็นตัวตน ในขณะที่รัฐไม่ได้มีหน้าที่ที่จะให้การคุ้มครองตามการเรียกร้องของกลุ่ม LGBT แต่อย่างใด

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. (2553). **แนวพินิจใหม่ในสื่อสารศึกษา**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- กาญจนา แก้วเทพ และ สมสุข หินวิมาน. (2553). **สายธารแห่งนักคิดทฤษฎี เศรษฐศาสตร์การเมืองกับสื่อสารศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- Boellstorff, T. (2004). Zine and zone of desire: Mass-Mediated love, national Romance, and sexual citizenship in Gay Indonesia. **Asian Studies**, 63(2), 367-402.
- Hill, D. T, and Sen, K. (2005). **The Internet in Indonesia's new democracy**. New York: Routledge.
- Oetomo, D. (2003). **Memberi Suara pada yang Bisu**. Yogyakarta: Pusaka Marwa.
- Pelras, C. (1996). **The Bugis**. Cambridge, Mass.: Blackwell Publisher.
- Vogue, A, & Diamond, J. (2015). **Supreme court rules in favor of same-sex marriage nationwide**. Retrieved from <http://edition.cnn.com/2015/06/26/politics/supreme-court-same-sex-marriage-ruling/>.
- Wieringa, S. E. (2000). Communism and woman's same-sex practises in post-Suharto Indonesia. **Culture, Health & Sexuality**, 5(2), 441-457.

